

Julgeolekuasutuste seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Seaduse eesmärk

Tagamaks kaitseväge luure ja vastuluure efektiivne toimimine halvenenud julgeolekuolukorras tuleb Kaitseväge Luurekeskusele anda julgeolekuasutuse staatus.

2. Eelnõu sisu analüüs

Eelnõuga täiendatakse julgeolekuasutuste seaduse (JAS) regulatsioone selliselt, et julgeolekuasutuste loetellu lisatakse Kaitseväge Luurekeskuse ning korrigeeritakse ning täpsustatakse vastavalt julgeolekuasutuste ülesandeid.

Seoses õigusliku regulatsiooni puudulikkusega esinevad Kaitseväge Luurekeskuse töös tõsised takistused. Kõigepealt, kuidas luureteenistused oma kaastöötajaid, ka agentuuri üldse värbavad? Kuidas neid inimesi kontrollitakse ja milliseid vahendid on võimalik selleks kasutada?

Paraku tuleb tõdeda, et kaitseväeluurel ei ole hetkel Kaitsepolitsei ameti ja Välisluureametiga võrreldavaid võimalusi oma töö tegemiseks. Kaitseväge Luurekeskuse ainuke võimalus oma allikate kontrollimiseks on praegu teostada seda ametiabi korras s.t paluda seda teha kas Kaitsepolitseiametil või Välisluureametil, kellel need õigused kui julgeolekuasutustel on olemas.

Tegelikkuses ei ole mis tahes luureteenistusel paraku võimalik pöörduda teise partneri poole, et oma konfidentsiaalseid allikaid kontrollida. See tähendaks ju seda, et kaitseväeluure peaks minema ja Kaitsepolitseiametile üle andma kontrollitavate nimed või siis juhul, kui on tegemist juriidiliste isikutega, keda on vaja teeselda, need välja andma. On selge, et Kaitseväge Luurekeskus seda teha ei saa ega olegi teinud.

Samal ajal on selge vajadus selliste kontrollimeetmete järele olemas, kuna julgeolekuolukord on oluliselt halvenenud. Selles olukorras tuleb kõikidele Eesti luure- ja vastuluurega tegelevatele organisatsioonidele anda piisavad vahendid oma ülesannete täitmiseks. See hõlmab ka õiguslikku regulatsiooni.

1990. aastate alguses, mil kavandati Eesti eriteenistuste arengut, nähti selgelt, et Eestis peaks olema üks koordineeriv struktuur – praeguseks Riigikantselei riigikaitse koordinatsioonibüroo, samuti välisluureteenistus, toona Teabeamet, praeguseks Välisluureamet ning vastuluureteenistus, mida teostab kaitsepolitsei. Aga nähti ette ka kolmas, eelnevatega täiesti võrdne partner: Kaitseväge Luurekeskuse eelkäija.

Paraku jäeti julgeolekuasutuste seaduse vastuvõtmise ajal kaitseväeluure kõrvale. Funktsioonid, mida Kaitseväge Luurekeskus peab täitma, sõltuvad otseselt ka sõjaaja kaitseväge suurusest. Suurem reservarmee eeldab funktsioonide täitmist senisest palju suuremas mahus. Sõjaaja Kaitseväge suurendatakse 55 200 kaitseväelaseni ja tõenäoliselt suureneb see tulevikus veelgi. See tähendab, et on vaja teostada rohkem nii julgeolekukontrolli, et anda riigisaladuse lubasid, kui ka tavapärast rutiinset vastuluurealast kontrolli, et vältida reeturite

sisseimbumist. Kaitseväe Luurekeskus ei saa praegu kaitseväe sisest vastuluurefunktsiooni täita, kuna tegemist ei ole julgeolekuasutusega.

Praegune julgeolekuolukord eeldab, et seda otsust on vaja muuta. Seadusandja kohus ja panus riigi julgeolekusse on anda kaitseväeluurele töövahendid, mida läheb vaja vastuluure teostamiseks rahuaaja ja sõjaaja kaitseväes.

3. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus ei kasutata uusi termineid.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu seadusele

Eelnõu ei ole vastuolus Euroopa Liidu õigusega

5. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Seaduse jõustumisega ei kaasne täiendavaid kulusid või tulusid.

6. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub üldises korras.

Algatavad Riigikogu liikmed

ANTS FROSCHE
Meesik Kiihi
Leo Kinnas
Henn Põlluaas
PEETER TALI
Hans Lohemaa
Vladimir Orlov
Eino Leismann
Eero Niemi Kross
Päivi Sibul

